

Список використаних джерел:

1. Hoffman Frank G. Hybrid Threats: Reconceptualizing the Evolving Character of Modern Conflict / F.G. Hoffman // Strategic Forum. – Institute for National Strategic Studies (INSS), National Defence University (NDU). Washington, DC, April 2009. – No. 240. – P. 1–8.
2. Hoffman Frank G. Hybrid Warfare and Challenges / F.G. Hoffman // Joint Force Quarterly (JFQ). – 2009. – Issue 52, Forth Quarter. – P. 34–39.
3. McCoubrey International Humanitarian Law: The regulation of Armed Conflicts in: International Law. Cases and materials. Third edition by Louis Henkin, Richard Crawford Pugh, Schachter, Hans Smit, Columbia University, School of law; American Casebook Series; West Publishing Co, St. Paul, Mnn. – 1993. – 1025. – 1026 с.
4. Власюк В. В. Деякі основи поняття «гібридна війна» в міжнародному праві / В.В. Власюк // Право і громадянське суспільство. – 2015. – № 1. – С. 226–234.
5. Клаузевиц К. О войне [Електронний ресурс] : книга, М.: Госвоениздат, 1934. – [Режим доступу] : <http://militera.lib.ru/science/clausewitz/index.html>
6. Корнієнко С. Путін веде в Україні гібридну війну – генерал Каппен [Електронний ресурс] : офіційний сайт «Радіо Свобода». – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25363591.html>
7. Требін М.П. Феномен «гібридної» війни / М.П. Требін // Гілея : Науковий вісник. – 2014. – Вип. 87. – С. 366–371.

Медяник Г.Є.

студентка,

Науковий керівник: Буряковська К.О.

кандидат юридичних наук, викладач,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПІДСТАВИ ПРАВОМІРНОГО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Всі люди народжуються рівними в своїй гідності та правах. Тому, будучи наділеними розумом та совістю, всі люди повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства. Кожна людина має право на життя, на свободу, на особисту недоторканність. Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання. Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом.

Усі ці та інші положення містяться в основному міжнародному документі із захисту прав та свобод людини – Загальній декларації прав людини [1].

Здійснення прав та свобод людини, які закріплені в нормах міжнародного права, у процесі їх практичної реалізації не повинні наносити шкоди правам та свободам інших індивідів, а також іншим захищеним правом інтересам особистості, суспільства, держави. З цією метою держави за допомогою міжнародно-правових та внутрішньодержавних правових методів змушені обмежувати права та свободи людини [5, с. 105].

Здійснення людиною своїх прав пов'язане з її відповідальністю, з можливими обмеженнями, що обумовлюються межами свободи,

встановленими правом, моральними принципами, а також принципами гуманності та солідарності. Цей постулат сформульований в статті 29 Загальної декларації прав людини: «При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві» [1].

Ми живемо у такий час, коли в сучасному світі виникають нові глобальні загрози людству, наприклад, такі як: міжнародна організована злочинність, міжнародний тероризм, незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин та інші злочинні посягання. У зв'язку з цим особливого значення набуває захист суспільства від погроз такого типу. І тут на перший план виходить питання розумного і необхідного обмеження прав і свобод людини, особливості якого визначені міжнародним правом і безпосередньо реалізовані в законодавстві держав.

Даючи трактування такого поняття, як «обмеження прав та свобод людини», можна виокремити наступну характеристику. Тобто, обмеження прав та свобод людини – це здійснюване відповідно до передбачених законом положень та у встановленому порядку скорочення їх обсягу [5, с. 280]. Від обмеження обсягу прав, чи їх звуження, необхідно відрізнити використані в законотворчій практиці юридичні способи фіксації меж прав і свобод. Такими межами є примітки, заборони, виключення. Відрізняються зазначені прийоми фіксації меж прав і свобод в законі від самих обмежень тим, що їх застосування не спричиняє звуження обсягу прав, бо у цьому випадку має місце уточнення його змісту, позначення меж, з якими пов'язана дія цього права [5, с. 281].

Правомірне обмеження прав людини у міжнародному праві підпадає під регулювання загальноправового принципу пропорційності. Тобто, принцип пропорційності – це принцип, спрямований на забезпечення у правовому регулюванні розумного балансу приватних і публічних інтересів, відповідно до якого цілі обмежень прав мають бути істотними, а засоби їх досягнення обґрунтованими і мінімально обтяжливими для осіб, чиї права обмежуються; дозволяє досягти розумного співвідношення між цілями державного впливу та засобами їх досягнення [7, с. 21]. Також принцип пропорційності, який був названий в Угодах про утворення Європейського Союзу (зокрема, в у статті 5 Договору про заснування Європейського співтовариства), а також закріплений в міжнародних нормативних актах, рішеннях Європейського суду з прав людини, орієнтує на те, що мета процесуальних дій має бути суспільно вагомою, для досягнення певної мети органи влади не можуть накладати на громадян зобов'язання, які перевищують установлені межі необхідності, а засіб досягнення суспільно вагомої мети має бути найменш обтяжливим для людини в конкретних умовах [7, с. 22].

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права – пакт Організації Об'єднаних Націй, прийнятий 16 грудня 1966 року, передбачає право людини безперешкодно дотримуватися своїх поглядів, виражати їх усно, письмово за допомогою інших способів на свій вибір. У пункті 3 статті 19 зазначається, що

користування цими правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Це може бути пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними: для поважання прав і репутації інших осіб; для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення. В Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, а саме у статті 20, передбачається можливість заборони антигуманних та аморальних дій таких, як пропаганда війни, виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства, такі дії повинні бути заборонені законом [1].

Іншим міжнародним документом, який являє собою простір для закріплення положень про правомірні обмеження прав та свобод людини, виступає Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Цей пакт передбачає обмеження прав, тому що це є суміжним з самою природою зазначених прав, та виключно з метою створення сприятливого клімату для поширення добробуту у демократичному суспільстві [2]. Такі положення можна знайти у статті 4 цього міжнародного пакту.

Окрім цього, частина 2 стаття 11 Конвенції про захист прав людини та основних свобод зазначає: «Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб».

Прикладом правомірного обмеження прав та свобод людини може виступити одна з останніх справ Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії. 22 листопада 2017 року Гаазький трибунал оголосив вирок у справі колишнього командувача армією боснійських сербів Ратко Младича. Младич засуджений до довічного тюремного ув'язнення. Він визнаний винним по 10 з 11 висунутих пунктів звинувачень. Це, зокрема: геноцид в Сребрениці – масове вбивство більше 7000 мусульман-боснійців, чоловіків і хлопчиків в 1995 році;

терор проти населення Сараєва шляхом артилерійських і снайперських обстрілів під час облоги міста з квітня 1992 по лютий 1996 року (тоді загинуло понад 10 000 жителів боснійської столиці); захоплення співробітників місії ООН в заручники з метою припинення бомбардувань сербських позицій авіацією НАТО. Вердикт Міжнародного трибуналу щодо колишньої Югославії від 22 листопада 2017 року є вирок першої інстанції [4]. Ця справа є одним за багатьох прикладів того, що злочини проти людяності, порушення правил та звичаїв ведення бойових дій, геноцид – явновиражені підстави для застосування правомірних обмеження прав та свобод людини. Адже такі діяння беззаперечно негативно впливають на належне забезпечення прав та свобод інших індивідів, а також інших захищених правом інтересів особистості, суспільства, держави, наносить шкоду громадському порядку і загальному добробуту в демократичному суспільстві.

Отже, у нормах міжнародного права, які закріплюють права людини, зазначаються правомірні обмеження прав та свобод людини, що переслідують

єдину ціль – усунення погрози найважливішим цінностям людства: безпеці міжнародної спільноти, здоров'ю моральності населення та інтересам інших осіб.

Обмеження прав і свобод людини – це одна з гострих проблем для будь-якої держави та для сфери міжнародного права в цілому. Звичайний та поступовий процес соціального розвитку спричиняє ситуації, які змушують держави застосувати обмеження у відношенні до громадян. Подібні дії є цивілізованим способом регулювання міри свободи в суспільстві, неприйнятні зловживання і волюнтаризм.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
3. Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 3 вересня 1953 року. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Іщенко Н.В. «Останній вирок трибуналу в Гаазі: сербський генерал відповідь за геноцид» // Новинний ресурс: Європейська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2017/11/22/7074039/>
5. Мелихова Л. В. Основи права. – Р: Фенікс, 2000. – 416 с.
6. Саблін Д.А. Права людини: Учбовий посібник. – О: ОГУ, 2004. – 166 с.
7. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Академічне видання. – Підручник. / В.М. Тертишник. – Київ: Алерта, 2014. – 440 с.

Міненко Д.С.

студентка,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМА ЄВРОПОЦЕНТРИЗМУ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Європоцентризм, або західноцентризм – це світогляд, зосереджений на визнанні Європи, своєрідним зразком економічного, політичного, культурного, соціального, інтелектуального та технологічного розвитку. У свою чергу, у філософії та культурі зазначене поняття розуміється як окрема концепція, відповідно до якої розвиток фундаментальних цінностей науки, мистецтва, філософії, літератури і т.д. відбувається лише в Європі. Космина В. Г. зазначає: «Європоцентризмом називається культурно-філософська установка, згідно з якою культурно-історичний розвиток Європи (Західної Європи) розглядається як зразок, своєрідний еталон «нормального», «правильного» розвитку, а культурно-цивілізаційна специфіка інших регіонів світу – як вияв їхньої «відсталості», «недорозвиненості», яку рано чи пізно (за допомогою тієї ж Європи) вдасться подолати [1]». Зарубіжні науковці, під